

Výskyt potápníka *Bidessus grossepunctatus* (Vorbringer, 1907) v jižních Čechách

The occurrence of *Bidessus grossepunctatus* (Vorbringer, 1907) in south Bohemia

Vojtěch Kolář^{1), 2)}

¹⁾Institute of Entomology, Biology centre, Czech Academy of Science, Branišovská 31, CZ-370 05 České Budějovice, Czech Republic

²⁾Department of Ecosystem Biology, Faculty of Science, University of South Bohemia, Branišovská 1760, CZ-370 05 České Budějovice, Czech Republic
kolarvojta@seznam.cz

Abstract. In the Czech Republic, *Bidessus grossepunctatus* (Vorbringer, 1907) is a critically endangered species and it is mostly known from south Bohemia (Třeboňsko area). Here I present new record of this species in small freshwater pool near České Budějovice. The second presented record is from fishpond Medenice near Chlum u Třeboně (Třeboňsko area), both south Bohemia.

Key words: Coleoptera, Dytiscidae, *Bidessus grossepunctatus*, small freshwater pools, wetland, fishpond

Potápník, či zastarale také vlašník *Bidessus grossepunctatus* (Vorbringer, 1907; obr. 1) je rozšířen od Norska přes střední Evropu až po Itálii a od Francie až po západní část Ruska (Nilsson & Holmen 1995, de Jong et al. 2014). Tento malý brouk dosahuje velikosti těla pouze 2 mm a je často nalézán v okolí malých jezer, rašelinišť, či jiných nádrží hustě zarostlých mechem (Nilsson & Holmen 1995). V České republice je to velmi vzácný druh zařazený do kategorie kriticky ohrožený s největším rozšířením na Třeboňsku v jižních Čechách (Boukal et al. 2007, Boukal 2010), dále pak jsou známy dvě izolované populace ve východních a severních Čechách (Boukal et al. 2007) a z Moravy je známý pouze ze Ždárských vrchů (Trávníček et al. 2005). V posledních letech byl nalezen na několika nových lokalitách (AOPK ČR 2017) a jeho recentní rozšíření shrnuje obr. 2. U nás je nalézán pouze v zastíněných nádržích porostlých rašeliníkem (*Sphagnum* sp.; tzv. tyrfobiont). Díky své úzké ekologické valenci a také špatně vyvinutým létacím svalům (Hagenlund 1984) ho lze považovat za dobrého indikátora zachovalých původních biotopů.

V roce 2016 jsem tohoto potápníka objevil v rámci průzkumu vodního hmyzu v malé zamešené tůni (cca 15 m², hloubka cca 20 cm) s porostem ostřice (*Carex* sp.), rašeliníku (*Sphagnum* sp.), vrb (*Salix* sp.) a bříz (*Betula pendula*) s jílovitým podkladem (č. mapového čtverce 6952/7052, 48°59.80212'N, 14°26.62823'E, 2♀ 1♂, 24.x.2016; obr. 3) na bývalém vojenském cvičišti u Českých Budějovic. Lokalita je zajímavá hlavně svou větší vzdáleností a izolovaností od všech recentních nálezů v jižních Čechách. Druhá lokalita se nachází nedaleko Chlumu u Třeboně na rybníku Medenice (č. mapového čtverce 7055, 48°56.38618'N, 14°57.57798'E, 1♀, 6.x.2016). Rybník slouží ke komerčnímu chovu ryb (převážně kaprů), ale má rozsáhlé litorální pásmo tvořené rákosem (*Phragmites australis*), ostřicí (*Carex* sp.) a rašeliníkem (*Sphagnum* sp.). Všichni brouci byli odchyceni do kuchyňského cedníku v porostu rašeliníku. Dokladová jedinci jsou uloženi ve sbírce autora. Na nově objevené lokalitě nedaleko Českých Budějovic bude v tomto roce probíhat tvorba nových tůní a dojde tedy snad k podpoře místní populace, až tůně zarostou vegetací.

Poděkování

Tato práce byla podpořena Grantovou agenturou Jihočeské univerzity (GAJU 158/2016/P) a v rámci projektu „Revize recentního rozšíření a stavu neznámých druhů červeného seznamu – Coleoptera (brouci)“ (TAČR/3672/2015) a v rámci projektu Gymnázia Č. Budějovice, Jírovцова 8 „Záchrana cenných biotopů v devastované části EVL Vrbenské rybníky“ (Magistrát města České Budějovice). Za pomoc s tvorbou fotografie děkuji Janě Šlancarové.

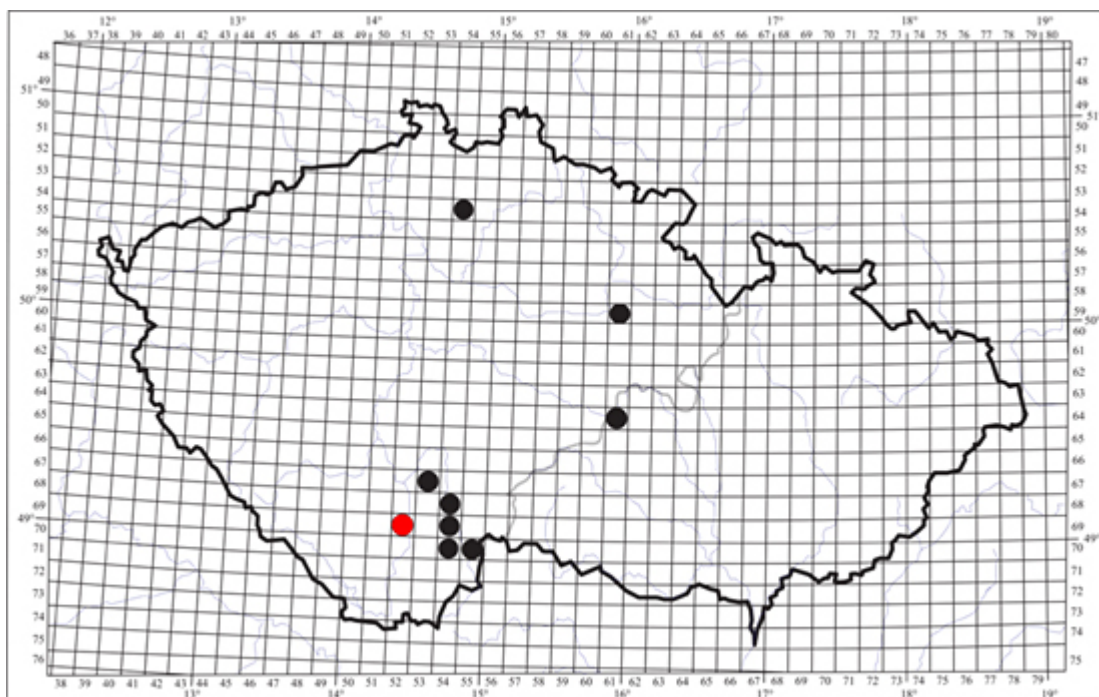
Literatura

- AOPK ČR. 2017: Nálezová databáze ochrany přírody. – On-line databáze; http://portal.nature.cz/publik_syst/nd_nalez-public.php?idTaxon=3767. (accessed 9.4.2017).
- BOUKAL D. S., BOUKAL M., FIKÁČEK M., HÁJEK J., KLEČKA J., SKALICKÝ S., ŠŤASTNÝ J., TRÁVNÍČEK D. 2007: Catalogue of water beetles of the Czech Republic (Coleoptera: Sphaeriusidae, Gyrinidae, Haliplidae, Noteridae, Hygrobiidae, Dytiscidae, Helophoridae, Georissidae, Hydrochidae, Spercheidae, Hydrophilidae, Hydraenidae, Scirtidae, Elmidae, Dryopidae, Limnich. – Klapalekiana. 43: 1-289.
- BOUKAL M. 2010: Zhodnocení usměrněné spontánní obnovy z hlediska vodních brouků na několika vybraných jihočeských pískovnách, doplněné poznámkami k jejich dalšímu managementu. Elateridarium 4: 78-93.
- DE JONG Y., MICHELSEN V., BJØRN P. P., LOS W., STEEMAN F., BAILLY N., BASIRE C., CHYLARECKI P., STLOUKAL E., HAGEDORN G., WETZEL F. T., GLÖCKER F., KROUPA A., KORB G., HOFFMANN A., HÄUSER CH., KOHLBECKER A., MÜLLER A., GÜNTSCH A., STOEV P., PENEV L. (2014) Fauna Europaea – all European animal species on the web. Biodiversity Data Journal 2: e4034. doi: 10.3897/BDJ.2.e4034. In: http://www.fauna-eu.org/cdm_dataportal/taxon/7ea81836-3096-451f-aafa-c7a269e84196. (accessed 9.4.2017).
- HAGENLUND G. 1984: *Bidessus grosspunctatus* Vorbringer (Col., Dytiscidae) new to Norway. Fauna norwegica (B) 31: 103-104.
- NILSSON A.N., HOLMEN M. 1995: The aquatic Adephaga (Coleoptera) of Fennoscandia and Denmark II. Dytiscidae. – Lewski: E. J. Brill. 192 pp.
- TRÁVNÍČEK D., HÁJEK J., FIKÁČEK M. 2005: Vodní brouci rybníků v CHKO Žďárské vrchy (Coleoptera: Gyrinidae, Haliplidae, Noteridae, Dytiscidae, Helophoridae, Hydrochidae, Spercheidae, Hydrophilidae, Hydraenidae). Acta rerum naturalium 1: 117-125.

Obrazové přílohy

Obr. 1. Potápník *Bidessus grossepunctatus* (Vorbringer, 1907). Foto: V. Kolář
Fig. 1. The diving beetle *Bidessus grossepunctatus* (Vorbringer, 1907). Photo: V. Kolář

Obr. 2. Aktuální rozšíření druhu *Bidessus grossepunctatus* v České republice; černé tečky – rozšíření podle AOPK ČR (2017), Boukal et al. (2007), Boukal (2010), Trávníček et al. (2005); červená tečka – nový nález.

Fig. 2. Actual known distribution of *Bidessus grossepunctatus* in the Czech Republic; black dots – distribution according to AOPK ČR (2017), Boukal et al. (2007), Boukal (2010), Trávníček et al. (2005); red dot – new record.

Obr. 3. Nově objevená lokalita nedaleko Českých Budějovic. Jedná se o malou zazeměnou tůň s jílovitým podkladem.

Foto: V. Kolář

Fig. 3. New locality near České Budějovice. It is a small late successional pool with clay on the bottom. Photo: V. Kolář

Přijato 21.4.2017